

HELLENİSTİK DÖNEMDE DOĞU AKDENİZ'DE SERAMİK ÜRETİMİ ÜZERİNE YENİ BİR ÖNERİ: NAGIDOS

Hatice KÖRSULU*

Zusammenfassung

Die hellenistische Zeit in Nagidos umfasst die Periode zwischen dem letzten Viertel des 4. und der ersten Hälfte des 2. Jahrhunderts v. Chr. Die datierbaren Keramikfunde aus Nagidos enden um die Mitte des 2. Jahrhunderts. Dieses Phänomen korrespondiert mit anderem Fundmaterial wie etwa Münzen und den identifizierbaren Stempeln von Amphoren. Am Ende des 4. Jahrhunderts und zu Beginn des 3. Jahrhunderts treten in Nagidos verstärkt attische Importe und Imitationen attischer Keramik auf. Im zweiten Viertel des 3. Jahrhunderts v. Chr. reduzieren sich die Keramikfunde aufgrund der syrischen Kriege, die auch Auswirkungen auf Kilikien hatten. Aber in der zweiten Hälfte des 3. Jahrhunderts kommt es dann zu einem enormen Anstieg der Keramik, nicht nur an Anzahl, sondern auch die Keramikarten betreffend. Dieses massenhafte Vorkommen führt zu der Vermutung, dass es im hellenistischen Nagidos eine eigene Produktion gegeben hat. Diese Annahmen lassen sich ferner dadurch bekräftigen, dass gestempelte Amphoren, die in der ersten Hälfte des 3. Jahrhunderts hergestellt wurden, in Nagidos produziert wurden und sich bezüglich der jeweiligen Tonbeschaffenheit Parallelen feststellen lassen. Darüber hinaus können die in Nagidos gefundenen hellenistischen Tonmodel und keramischen Fehlbrände diese These stützen.

Schlüsselwörter: Nagidos, Kilikien, hellenistische Keramik, Keramikproduktion, Ton, Überzug.

Özet

Nagidos Hellenistik dönem seramiği, İ.Ö. 4. yy. sonu ile İ.Ö. 2. yy. ilk yarısı arasına aittir. İ.Ö. 2. yy.ın ortalarında Nagidos'ta seramik malzeme son bulmaktadır. Seramik buluntularla ortaya çıkan bu sonuç sikkeler, mühürlü amphora grupları gibi diğer buluntu gruplarıyla da desteklenmektedir. İ.Ö. 4. yy. sonu-3. başlarında Nagidos'ta Attika ithalleri ve bunların taklidi olan kaplar vardır. Bölgede cereyan

* Hatice Körsulu (M.A.), Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü Mersin-TÜRKİYE. E-posta: haticekorsulu@gmail.com

eden Suriye savaşları nedeniyle seramik buluntuların bir süre azaldığı görülmüşse de İ.. 3. yy.ın 2. yarısında çeşit ve sayı bakımından bir patlama yaşanmıştır. Bu seramik yoğunluğu, İ.. 3. yy.ın ilk yarısına verilen ve Nagidos retimi olduğu düşünülen mühürlü amporalarla seramik buluntuların kil yapısındaki paralellikler, Hellenistik dönemde Nagidos'ta bir seramik üretiminin olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca Hellenistik döneme tarihlenen pişmiş toprak bir kalıp ve defolu seramiklerde bunu destekleyen diğer verilerdir.

Anahtar kelimeler: Nagidos, Kilikia bölgesi, Hellenistik seramik, seramik üretimi, kil, astar.

Mersin İli'nin Bozyazı İlçesi'nde yer alan Nagidos antik kenti, Kilikia bölgesinin Dağlık kesiminde, Anemurium'un 10 km doğusunda yer almaktadır (Fig. 1). Bugün yerleşimin akropolü Paşabeleni tepesi olarak anılmaktadır. Nagidos akropolnn 200 metre kadar güneyinde ise kalıntılarının yoğunlukla Bizans döneminde ait olduğu düşünülen Nagidussa Adası vardır¹.

Nagidos Hellenistik dönem seramiği, İ.. 4. yy. sonu-İ.. 3. yy.ın ilk çeyreğinde Klasik dönemin devamı niteliğinde, Attika ithalleri ve bunların taklidi olan kaplarla başlamıştır. İ.. 5. yy.ın ikinci yarısı ile İ.. 4. yy.ın ilk yarısı arasında yoğunluk gösteren Attika ithali rnler, İ.. 4. yy.ın ikinci yarısından itibaren azalmaya başlamış ve Hellenistik dönemin başlarına kadar azalarak devam etmiştir. İ.. 3. yy.ın 2. eyreğinden itibaren ise tamamen son bulmuştur. Nagidos'ta Hellenistik dönemin başında, Attika ithalleri ve taklitleriyle birlikte, Klasik dönemden gelen skyphos ve kantharoslar (Fig. 2) nemli iki gruptur. Bunların Attika ithallerinin sona ermesinden biraz sonra taklit örnekleri de son bulmuřtur². Attika seramiğinde bu grup skyphos ve kantharoslar Hellenistik dönemin başında Klasik gelenekten gelen tipler olarak değerlendirilmektedir. İ.. 3. yy.ın ortalarına doğru bu tipler son bulmaktadır ve bunların yerine yüzyılın ilerine doğru Hellenistik dönem seramiğini yansıtan basit ve kullanışlı kse ve tabaklar hâkim olmaktadır³. Seramik kronolojisindeki bu gelişmelerle paralel olarak, çok popüler olan ie çekik ağızlı kâseler ve dışa çekik ağızlı kâselerin (Fig. 3) Attika ithalleri, Hellenistik dönemin başlarında Nagidos'ta sona ermektedir. Ancak Attik tiplerin direkt taklidi olan rnekler Hellenistik dönemin sonlarına kadar artarak devam etmiřtir⁴. Basit ve kullanışlı formuyla

¹ Durugönül 1999, 67; Durugönül 2007a, 3.

² Körsulu 2006, 85; Durukan-Körsulu 2007, 185.

³ Agora XXIX, Fig. 4-12, 1-163.

⁴ Körsulu 2006, 29-37, Kat. No. 40-54; Durukan-Körsulu 2007, 160-166.

bütün Akdeniz kıyılarındaki merkezlerde en çok tercih edilen grup olan içe çekik ağızlı kâseler, aynı zamanda Nagidos’un Hellenistik dönem seramik repertuarının en yoğun gruplarından biridir ve Nagidos kazıları sırasında bu grubun yoğunluğu Nagidos’ta bir seramik üretimi ihtimali üzerine düşünmemizi sağlayan ilk etken olmuştur.

Hellenistik dönemin başında Nagidos’ta yuvarlatılmış ağız kenarlı tabaklar yeni bir form tipi olarak ortaya çıkmıştır (Fig. 4). Bu tabaklar İ.Ö. 4. yy. sonu-İ.Ö. 3. yy. başında Attika ithali örneklerle başlamıştır. Ancak Attika örnekleri birkaç parça ile sınırlıdır ve İ.Ö. 3. yy.’ın ilk çeyreğinden sonra ise hemen son bulmuştur. Nagidos’ta ele geçen Attika ithali örnekler, ebatları oldukça küçük olan erken tiplerdendir. Hellenistik dönemin içlerine doğru bu tabakların ebatları büyümüştür. Nagidos’ta İ.Ö. 3. yy.’ın 2. yarısından itibaren görülen Attik tiplerin taklidi olan büyük boyutlu örnekleri, içe çekik ağızlı kâseler gibi, kentte önemli bir yoğunluk göstermektedir⁵.

Kilikia bölgesi İ.Ö. 3. yy.’da Ptolemaioslar ile Seleukoslar arasında gerçekleşen Suriye savaşları nedeniyle birkaç kez el değiştirmiştir⁶. Bu durumu Nagidos’ta da izlemek mümkündür. Bugün Mersin müzesinde sergilenmekte olan Nagidos yazıtı⁷ ve Nagidos kazı sikkelerinin yoğunluğu, bu dönemde koloniler kurdukları Orta Dağlık Kilikia’da güçlü bir varlıkları olduğu bilinen Ptolemaiosların Nagidos’taki etkinliklerinin kanıtıdır. Bu dönemde Ptolemaios tahtında bulunan II. Ptolemaios Philadelphos’a (İ.Ö. 285/84-246) ait yoğun sikkeler Aleksandria darbıdır ve I. Suriye savaşı sonrasında, bölgenin Ptolemaios hâkimiyetine geçtiği İ.Ö. 266/256 veya 263/262’ye aittir⁸.

İ.Ö. 238-230’a tarihlenen Nagidos yazıtına göre, Nagidos’tan toprak alınarak kurulmak istenen Arsinoe kentinin kuruluşunun da muhtemelen İ.Ö. 260’larda planlanmış olduğu düşünülmektedir⁹. Ancak II. Suriye savaşında bölgenin Seleukos kontrolüne geçmesiyle bu faaliyet kesintiye uğramış olmalıdır. II. Suriye savaşını gerçekleştiren ve bölgedeki Seleukos

⁵ Körsulu 2006, 46-50, Kat. No. 77-91; Durukan-Körsulu 2007, 170-171.

⁶ Durukan 1998, 89-90.

⁷ Yazıt hakkında detaylı bilgi için bakınız Opelt-Kirsten 1989, 55-66; Jones-Habicht 1989, 317-328; Durugönül 1999a, 69-76.

⁸ Nagidos kazılarında I. Ptolemaios Soter (İ.Ö. 305/4-283/2) dönemine ait olduğu düşünülen 1 adet, I. veya II. Ptolemaios (İ.Ö. 285-246) dönemine verilen 5 adet sikke ele geçerken, II. Ptolemaios Philadelphos (İ.Ö. 285/84-246) dönemine ait 31 adet sikke tespit edilmiştir (Tekin 2007, Kat. No. 144-181).

⁹ Durugönül 1999, 69-76

hâkimiyetini tekrar başlatan II. Antiochos dönemine ait Nagidos'ta sikke ele geçmemiştir. Yalnız bir adet sikke için II. Antiochos'a veya III. Antiochos'a ait olabileceği önerilmiştir¹⁰.

Nagidos, Kilikia bölgesinin siyasi bir kargaşa içinde olduğu İ.Ö. 3. yy.ın 2. çeyreğinde seramik buluntular yönünden oldukça fakirdir. Bu çeyreğe ait yalnız birkaç parça kantharos örneği vardır¹¹. Dışa çekik ağızlı kâselerin birkaç parça ile temsil edilen erken örnekleri de İ.Ö. geç 4. yy. ile İ.Ö. 3. yy.ın ilk yarısına tarihlenmiştir¹². Bunların yanında İ.Ö. 3. yy. örnekleri kronolojik olarak ayırlamayan içe çekik ağızlı kâselerin İ.Ö. 3. yy.ın 2. çeyreğindeki yoğunluğu üzerine ise bir şey söylemek mümkün değildir¹³. Seramiklerin azlığına karşın bu dönemde Nagidos'da yoğun olarak Ptolemaios II'ye ait sikkeler ele geçmiştir¹⁴. Sikkeler dışında bu döneme ait önemli buluntular mühürlü amphoralardır. Kentte Rhodos mühürlü amphoraları İ.Ö. 3. yy.'ın 2. çeyreğinde başlamış ve İ.Ö. 2. yy.ın 2. çeyreğine kadar devam etmiştir. Hellenistik dönemde mühürlü amphora üreten önemli kentlerinden biri olan Knidos amphora mühürlerinin de İ.Ö. 4. yy. sonu- 3. yy. başından itibaren hiçbir kesintiye uğramadan İ.Ö. 3. yy.ın son çeyreğine kadar sürdüğü tespit edilmiştir. Nagidos'ta tespit edilen mühürlü amporaların en önemli grubunu oluşturan ve Nagidos üretimi olduğu düşünülen örneklerin de İ.Ö. 3. yy.ın ilk yarısında üretildiği düşünülmektedir¹⁵.

Kent Suriye savaşları sırasında garnizon olarak işlev görmüş olmalıdır. Bu bağlamda bir savaş ortamının mevcut olduğu İ.Ö. 3. yy.ın 2. çeyreğinde fine seramik çeşitliliği ve ticareti daralmış olabilir. Yaklaşık kırk yıl içinde Seleukos-Ptolemaios devletleri arasında üç kez el değiştirmiş olması kentte bir kaos ortamına neden olmuş gibi görünmektedir. Bu sarsıntı küçük bir kent olan Nagidos'un seramik repertuarına yansımış olabilir. Keza az çeşitle temsil edildiği İ.Ö. 3. yy.ın 2. çeyreği dışında Nagidos, Hellenistik dönem boyunca çeşit ve sayı bakımından zengin bir seramik repertuarına sahip olmuş ve buluntular kentin özellikle Doğu Akdeniz kıyılarındaki merkezlerle yakın temaslarının olduğunu göstermiştir. Seramik kronolojisi Doğu Akdeniz kıyılarındaki Hellenistik merkezlerle benzer gelişmeler izlemiştir.

¹⁰ Tekin 2007, Kat. No. 140.

¹¹ Körsulu 2006, Kat. No. 13-15.

¹² Körsulu 2006, Kat. No. 34-36.

¹³ Körsulu 2006, 29-37; Durukan-Körsulu 2007, 162-166.

¹⁴ Tekin 2007, Kat. No. 123-154.

¹⁵ Cankardeş-Şenol ve Alkaç 2007, 297-300.

İ.Ö. 246-241’de patlak veren III. Suriye savaşı ile Ptolemaioslar bölgeye tekrar hâkim olmuştur. Ptolemaioslar bu dönemde İskenderun’dan Çanakkale’ye kadar uzanan bölgeye sahip olmuş ve Dağlık Kilika ile Ovalık Kilikia arasında sınır oluşturan Soloi kentine asker çıkararak Seleukosların Anadolu sahilleriyle bağlantılarını tamamen kapatmışlardır¹⁶. Buna istinaden İ.Ö. 3. yy.ın ortalarında Nagidos’ta yeni gelişmeler olmuştur. Yine Nagidos yazıtından anlaşıldığı üzere bu dönemde Arsinoe kentinin kuruluşu tamamlanmıştır¹⁷. Ptolemeios sikkelerinin yoğunluğu tekrar artmıştır¹⁸. İ.Ö. 240’lar ile İ.Ö. 3. yy. sonları arasında Nagidos’ta en yoğun oranda ele geçen Rhodos amphoraları da, kentin İ.Ö. 3. yy.ın 2. yarısındaki ticari ilişkilerine ışık tutmaktadır¹⁹. Nagidos akropolünün güney yamacında ortaya çıkarılan “yamaç evler” kompleksinin ilk kuruluşu İ.Ö. 3. yy. ortalarına tarihlenmektedir²⁰. Hellenistik dönem seramiğinin önemli bir grubu olan batı yamacı seramiği de bu tarihten sonra görülmeye başlamaktadır²¹. Nagidos kazılarında Hellenistik dönem seramiği, tepenin her noktasında önemli bir miktarda ele geçmiştir. Ancak Hellenistik malzemenin tipolojisini ortaya koyan en önemli buluntular, özellikle batı yamacı bezemeli kaplar, yoğun olarak yamaç evler kompleksinden ele geçmiştir²².

Bu tarihten itibaren Nagidos Hellenistik dönem seramiğinde bezemesiz kaplar ve batı yamacı bezemeli kaplarla birlikte birçok form tipi ortaya çıkmış ve çeşitliliğin artmasıyla orantılı olarak seramik yoğunluğunda da önemli bir artış yaşanmıştır. Mahmuz kulplu cup-kantharoslar, düz dudak tablalı kâseler, farklı tipleriyle testiler ve lekaneler bezemesiz kaplardır(Fig. 5). Dudak kenarı oluklu kâseler (Fig. 6), batı yamacı bezemeli yivli tabaklar(Fig. 7), farklı tipleriyle kraterler(Fig. 8) Nagidos’un karakteristik batı yamacı bezemeli kaplarıdır. Bunların dışında dikey kulplu cup-kantharoslar, dışı bezemeli kâseler, tek örnekle temsil edilen bir table

¹⁶ Durukan 1998, 89.

¹⁷ Durugönül 1999, 69-76.

¹⁸ Nagidos kazılarından bu dönemde Ptolemaios tahtında oturan III. Ptolemaios Euergetes’e (İ.Ö. 246-222) ait 11 adet sikke tespit edilmiştir. Yalnız bir tanesi Alexandria diğerleri ise Kıbrıs Salmis baskısı olan sikkeler İ.Ö. 245-222 tarihine aittir. İ.Ö. 3. yy. sonlarında Ptolemaios tahtında oturan IV. Ptolemaios Philipator (İ.Ö. 222/21-205/4) dönemine ait sikkeler ise Nagidos’ta ele geçen son Ptolemaios sikkelerini oluşturmaktadır. Aleksandrea darbu olan bu sikkeler toplam 7 adettir (Tekin 2007, Kat. No. 182-199).

¹⁹ Şenol-Aşkın 2007, 293.

²⁰ Durugönül 2007b, 21.

²¹ Körsulu 2006, 88; Durukan-Körsulu 2007, 186.

²² Körsulu 2006, 11; Durukan-Körsulu 2007, 155.

amphora, bir testi rneği ve bir kapak parçası ise batı yamacı tarzında bezenmiş diğer form gruplarıdır(Fig. 9)²³.

Batı yamacı bezmeli yivli tabaklar ve kraterlerin destekli tipleri, Nagidos batı yamacı seramiğinin en yoğun gruplarını oluşturmaktadır. Nagidos'ta önemli bir yoğunluk gösteren bu iki grup, Doğu Akdeniz kıyılarındaki Hellenistik merkezlerin karakteristik batı yamacı bezemeli kaplarıdır ve birçok araştırmacı tarafından bunların Doğu atölyelerinin ürünleri oldukları önerilmektedir. Keza bu iki form Doğu Akdeniz kıyılarındaki merkezlerde önemli bir yoğunluk göstermektedir ve Hellenistik dönem boyunca bu kıyılar dışında örneklerine çok az rastlanmaktadır²⁴.

Nagidos'un Hellenistik dönem kaplarında iki tip kil renginden söz etmek mümkündür. İlki açık kahverengi tondan koyu kırmızı/kiremit kırmızısına kadar uzanan renktir. Bu grup kil rengi Nagidos'ta Klasik dönem kaplarından da bilinmektedir. Kil hamuru kalker, mika, taşçık ve kum katkılıdır. Çok az örneklerde ise seramik parçaları tespit edilmiştir. Seramiklerin yüzeyinde belirgin bir şekilde kalker patlakları görülmektedir ve bu bazen seramiği deforme etmiřtir²⁵.

Hellenistik seramiklerde tespit edilen ikinci grup kil ise yeşilimsi-gri renktir. Bu grup Hellenistik dönemde ortaya çıkan yeni bir kil rengidir. Ancak katkı maddeleri ve yüzey dokusu birinci grup kil rengine sahip örneklerle aynı özellikleri tařımaktadır²⁶.

Nagidos kazılarında seramik üretimine kanıt olabilecek herhangi bir atölyeye rastlanmamıştır. Ancak İ.. 3. yy.ın ilk yarısında Nagidos ve çevresinde üretildiği tespit edilen mühürlü ve mühürsüz amphoralar, Hellenistik dönemde Nagidos'ta bir seramik üretiminin söz konusu olduğuna dair

²³ Körsulu 2006, 87-89; Durukan-Körsulu 2007, 186.

²⁴ Mitsopoulos-Leon 1991, 39, Taf. 46, B96-B97, lev.47, fig.B98-B99; Rosenthal-Heginbottom 1995, 225-228, fig. 5. 9: 11-12, fig. 5. 10: 1-14, fig. 5. 11: 1, 229, fig. 5. 11: 7-12; Crowfoot 1957, 239, fig. 45, 1-17, 226, fig. 39, 1, 243, fig. 47, 1-2, 7-8; Guz-Zilberstein 1995, 327-328, fig. 6. 54: 8, 29; Waage 1948, Pl. 1, H7-H8; Berlin-Pilacinski 2003, fig. 1, 1-7; Hayes 1991, 6-7, fig. 3, 8-10, fig. XLI, 28; Zoroğlu 2004, 301, Kat. No. 3-5, Pl. 107, 2-4, Kat. No. 15-16, Pl. 110, 302, Pl. 108, 1-4; Postgate-Baker 1995, fig. 8, 9-12, fig. 8, 1-4; Jones 1950, 162, fig. 183, 133-139, fig. 186, 213; Patsiada 1990, 142- 145, fig. 1- 2, 180-182, fig. 22-23; Dothan 1971, 45, fig. 8, 20; Rotroff 2002, 4- 5; Körsulu 2006, 50-60, Kat. No. 92-177, 69-73, Kat. No. 138-155; Durukan-Körsulu 2007, 171-175, 179-180.

²⁵ Körsulu 2006, 14; Durukan 2007a, 44-46.

²⁶ Körsulu 2006, 14; Durukan 2007a, 46.

önemli kanıtlar sunmaktadır. Mühürlü amphoralar; monogram mühürler, Narlı grup ve Pistos grubu olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Monogram mühürler, kentin etniğini taşıyan monogramların bulunduğu mühürler ve bir isme ait olabilecekleri düşünülen monogram mühürler olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu grup mühürler, taşçık, mika ve kalker katkılı sarı ve kırmızı arasında değişen kile sahiptir. Pistos ve Narlı gruplar da benzer kil özellikleri göstermektedir. Aynı katkı maddelerine sahip olan killeri, genellikle kırmızı renklidir²⁷. Mühürlü amphoralarda görülen bu iki farklı kil rengi ve katkı maddeleri, Hellenistik dönem seramiklerinde tespit edilen ilk grup kil renkleri ve özellikleriyle yakın benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda Nagidos'ta Hellenistik dönemde amphoraların yanı sıra günlük kullanım kaplarının da üretiminin yapıldığını önermek mümkündür.

Hellenistik dönemin seramik buluntularının yeşilimsi-gri kil rengine Nagidos mührü taşıyan amphoralarda rastlanmamaktadır. Ancak Hellenistik dönemde ortaya çıkan ve önemli bir yoğunluk oluşturan bu kil ile üretilen seramiklerin, amphoralar ile aynı katkı maddelerini içermesi ve aynı özellikleri taşıması nedeniyle, Nagidos üretimi oldukları anlaşılmaktadır. Bu grup kil rengi özellikle İ.Ö. 3. yy.ın 2. yarısına ait kaplarda yoğunluk göstermektedir. Bu durum bu dönemde artan talebi karşılamak için yeni kil yataklarına yönlendiğini göstermektedir.

Nagidos üretimi amphoralar yanında Hellenistik döneme tarihlendirilen pişmiş toprak bir kalıp²⁸ ve defolu seramik parçalarının varlığı, Nagidos'ta üretim yapıldığına dair diğer önemli kanıtlardır.

Seramiklerin astarları genellikle ince ve mattır. Kapların yüzeyinden kolayca dökülen düşük kaliteye sahiptir. Bunlar kırmızı-kahverengi, siyah-kahverengi (ya da alaca) renkte astara sahip kaplardır. Bazı örnekler ise oldukça kaliteli parlak siyah ve mat siyah renkte astarlanmıştır²⁹.

Az sayıda malzemenin astar ve kil yapısı farklı özellikler göstermektedir. Bu parçaların kırmızımsı-kahverengi kili sert, iyi pişmiş, ince taneli, pürüzsüz ve yoğundur. Astarı ise metalik parlaklığa sahip siyah renktedir³⁰. Astar ve kili bu özellikleriyle Kıbrıs Nicosia bölgesi üretimi olabileceği

²⁷ Cankardaş-Şenol 2007, 328-329

²⁸ Durugönül 2007c, 366-367, res. 132-133.

²⁹ Körsulu 2006, 11, 13.

³⁰ Körsulu 2006, Kat. No. 56, 82, 84, 197.

düşünülen malzemelerle paralellik taşımaktadır. Bu nedenle bu malzemelerin Kıbrıs retimi olmaları ihtimali bulunmaktadır³¹.

Batı yamacı bezemeli yivli tabaklar, Hellenistik dönemin en popüler kap çeşitlerinden biridir. Hayes bu tabakları Tıp I ve Tıp II olarak iki gruba ayırmıştır. Tıp I tabakları, kalın ve yuvarlatılmış bir dudak ile ite dudak kenarında bulunan derin bir yivle tanınmaktadır. Tıp II tabakları ise sarkık dudağı ve sığ gövde profiliyle Tıp I tabaklarından ayrılmaktadır³². Bu tabakların Nagidos'ta ele geçen Tıp I rnekleri, seramiklerin genelinde tespit edilen kil renkleri ve katkı maddeleriyle paralellik göstermektedir. Ancak batı yamacı bezemeli yivli tabakların Tıp II rneklerinin bazıları Nagidos'a yabancı olan firnis özellikleri taşımaktadır. Bu nedenle bunlarında ithal olabilecekleri dnlmektir³³.

Sonuç olarak Arkaik ve Klasik dönemlerde de seramik üretiminin yapıldığı düşünülen Nagidos'ta Hellenistik dönemde özellikle İ.. 3. yy. ortalarından sonra üretim ivme kazandığını söylemek mümkündür. Ancak İ.. 3. yy. sonlarında Ptolemaios devletinin i karışıklıkları, Seleukos Kralı III. Antiochos ile birlikte Seleukosların yeniden canlanmasıyla değişen dengeler, Roma'nın devreye girdiği ve Seleukosların donanmalarının Sarpedon burnunun batısına geçmesini engelleyen Apameia Antlamasıyla sonuçlanmıştır. Bu tarihten itibaren Seleukeia ile Korakeison arasında kalan Orta ve Batı Dağlık Kilikia'da bir belirsizlik söz konusudur. Bir otorite boşluğunun ortaya çıktığı bu dönemde Dağlık Kilikia korsan faaliyetlerinin merkezi olmutur³⁴. Nagidos kazılarında ele geçen sikkeler kentteki en son siyasi gücün Seleukos Kralı III. Antiochos olduğunu gstermektedir³⁵. İ.. 3. yy. sonlarına ait bu sikkelerden bir süre sonra kentte diğer buluntularda son bulmuştur. İ.. 3. yy. sonlarında Knidos, İ.. 2. yy.ın 2. eyreğinde ise Rhodos mühürlü amphoraları sona ermitir³⁶. İ.. 2. yy. ortalarında ise buluntular tamamen kesilmektedir³⁷. Bu durum, tüm otorite devletlerin etkinliğinin azalmaya baladığı ve korsanlık faaliyetlerinin had safhaya ulaştığı tarihlerde Nagidos'un terk edildiğini ortaya koymaktadır.

³¹ Berlin-Pilacinski 2003, 202-203; Körsulu 2006, 88-89.

³² Hayes 1991, 6-7

³³ Körsulu 2006, 88-89.

³⁴ Arslan 2003, 91-92; Durukan 2005, 9.

³⁵ Tekin 2007, Kat. No. 137-139

³⁶ ankarda-enol ve Alkaç 2007, 297-298.

³⁷ Körsulu 2006, 89-90; Durukan 2007b, 241.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Agora XXIX Rotroff, S. I. Hellenistic Pottery. Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material, The Athenian Agora XXIX, 1997, Princeton.
- Arslan 2003 Arslan, M. “İ.Ö. 188 Yılından 67 Yılına Kadar Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia Sahillerinde Korsanlık Faaliyetleri: Nedenleri ve Sonuçları” Adayla VI, 91-116.
- Berlin-Pilacinski 2003 Berlin, A – Pilacinski J. “The Pottery of the early and middle Hellenistic Period”, REDAC, 201- 236.
- Cankardeş-Şenol – Alkaç 2007 Cankardeş-Şenol, G. – Alkaç, E. “Amphora Mühürleri: Rhodos, Knidos, Kıbrıs ve Lokal üretimleri” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 297-344.
- Crowfoot 1957 Crowfoot, J. W. – Crowfoot, G. M. – Kenyon, M. The Objects from Samaria, Samaria-Sebaste III, London.
- Durugönül 1999 Durugönül, S. “Nagidos Üzerine Düşünceler” Olba II(Özel Sayı), I. Cilt, 67- 78.
- Durugönül 2007a Durugönül, S. “Coğrafi-Topoğrafik Özellikler” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 3-4.
- Durugönül 2007b Durugönül, S. “Yamaç Evleri” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 13-21.
- Durugönül 2007c Durugönül, S. “İki Hellenistik Bronz Heykelcik ve Bir Kalıp(res. 124-133)” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 355-367.
- Durukan1998 Durukan, M. “İ.Ö. 308-188 Arasında Olba Teritoriumunda Yaşanan Siyasi Gelişmeler” Olba I, 87-95.
- Durukan 2005 Durukan, M. “Antik Dönemde Mersin Coğrafyasının Jestratejik ve Politik Önemi” Tarih İçinde Mersin Kologyumu II, 6-11.
- Durukan 2007a Durukan, M. “Arkaik Dönem Seramikleri” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 43-112.
- Durukan 2007b Durukan, M. “Seramikler Işığında Nagidos” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 228-241.
- Durukan – Alkaç 2007 Durukan, M. – Alkaç, E. “Klasik Dönem Seramikleri” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısı Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 112-154.

- Durukan – Körsulu 2007
Durukan, M. – Körsulu, H. “Helenistik Dönem Seramikleri” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısı Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 155-228.
- Dothan 1971
Dothan, D. The Second and Third Seasons of the Excavations. 1963, 1965, Soundings in 1967, Ashdod II-III, ‘Atigot, English series 9-10, Jerusalem.
- Guz-Zilberstein 1995
Guz-Zilberstein, B. “The Typology of the Hellenistic Coarse Ware and Selected Loci of the Hellenitic and Roman Periods” *Area A ve C. The Finds, Excavations at Dor, Final Raport I B*, Ed. E. Stern, Jerusalem, 289- 433.
- Hayes 1991
Hayes, J. W. The Hellenistic and Roman Pottery, Paphos III, Nicosia.
- Jones 1950
Jones, F. F. “Pottery, in: Excavations at Gztl Kule” Tarsus I, Ed. H. Goldman, Princeton, N. J, 149- 296.
- Jones – Habicht 1989
Jones, C. P. – Habicht, Ch. “A Hellenistic Inscription From Arsinoe In Cilicia” *Phonex XLIII: 4*, Winter/hiver, 1989, 317- 346.
- Körsulu 2006
Körsulu, H. Nagidos Helenistik Dönem Seramikleri, Yayınlanmamış Yksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Blm, Danışman: Yrd. Do. Dr. Murat Durukan, Mersin.
- Mitsopoulos-Leon 1991
Mitsopoulos–Leon, V. Die Basilika am Staatmarkin Ephesos. Kleinfunde 1, Keramik hellenistischer und römischer Zeit, Forschungen in Ephesos IX, 212, Vienna.
- Opelt–Kirsten 1989
Opelt, I. – Kirsten, E. “ Eine Urkunde der Gründung von Arsinoe in Kilikien” *ZPE 77*, 55-66.
- Patsiada 1990
Patsiada, V. “Κεραμικε του τυπου της “Δυτικης κλιτους” απο τη Ροδο” *ArchDelt 38*, 105- 210.
- Postgate – Baker 1995
Postgate, J. N. – Baker, H.D. “Kilisetepe 1994” *AnatSt 65*, 139-191
- Rosental-Heginbottom 1995
Rosental-Heginbottom, R. “İmported Hellenistic and Roman Pottery” *Area A ve C. The Finds, Excavations at Dor, Final Raport I B*, (Ed.: E. Stern), Jerusalem, 183- 288.
- Rotroff 2002
Rotroff, S. I. “ West Slope in the East”, *Ceramiques hellenisques et romaines. Productions et diffision en Mediterranee orientale(Chybre, Egypte et cote syro-palestinienne)*, Lyon 2-4 Mars 2000, TMO 35 (Ed.: F. Blonde, P. Ballet, J. Francois-Salles), Lyon, 97- 115.
- Şenol-Aşkın
Şenol, A. Kaan- Aşkın, E. “Amphoralar Işığında Kentin Ticari İlişkileri” Dağlık Kilikia’da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 241-297.

- Tekin 2007 Tekin, O. "Sikkeler" Dağlık Kilikia'da Bir Antik Kent Kazısının Sonuçları NAGIDOS, Adalya Ekyayın Dizisi 6, Ed. S. Durugönül, 369-390.
- Waage 1948 Waage, F. O. "Hellenistic and Roman Tableware of Nort Syria" Ceramics and İslamic Coins, Antioch IV, I, Ed. Frederick, O. Waage, Princeton, 1- 60.
- Zoroğlu 2004 Zoroğlu, L. "Hellenistic Pottery from Kelenderis" ΕΤ' ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΕΡΑΜΙΚΗ. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΛΕΙΣΤΑ ΣΥΝΟΛΑ - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ, ΒΟΛΟΣ 17-23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2000, ΑΘΗΝΑ, 299- 315.

Fig. 1

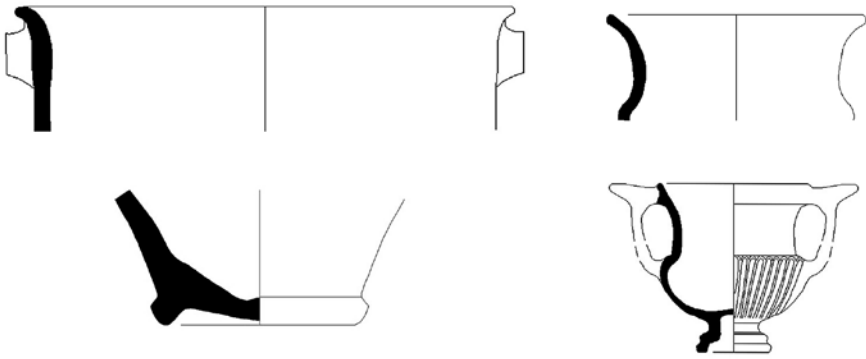

Fig. 2

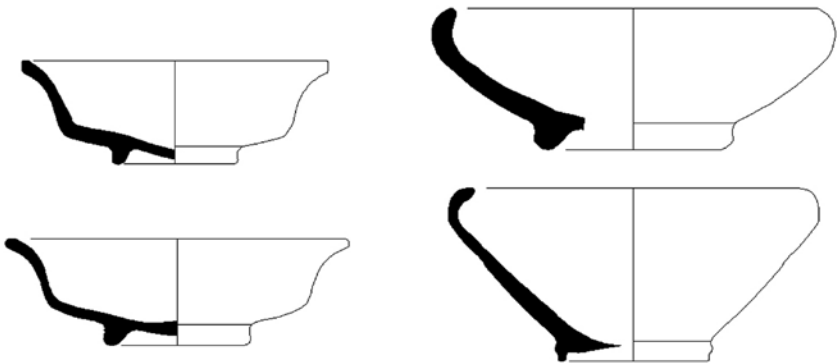

Fig. 3

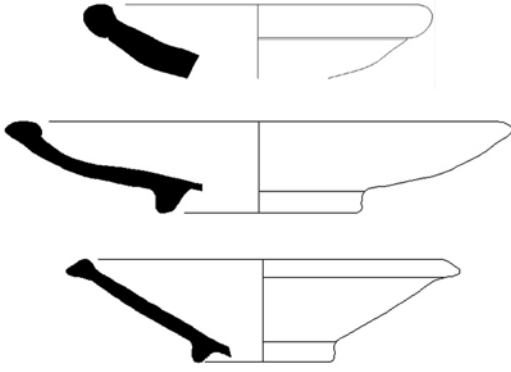

Fig. 4

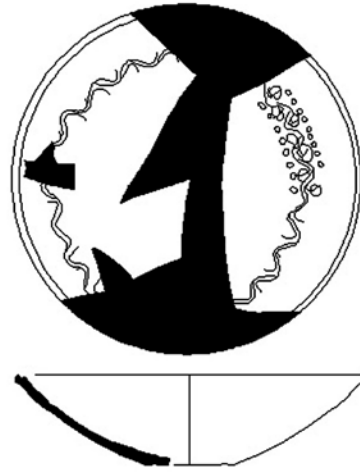

Fig. 6

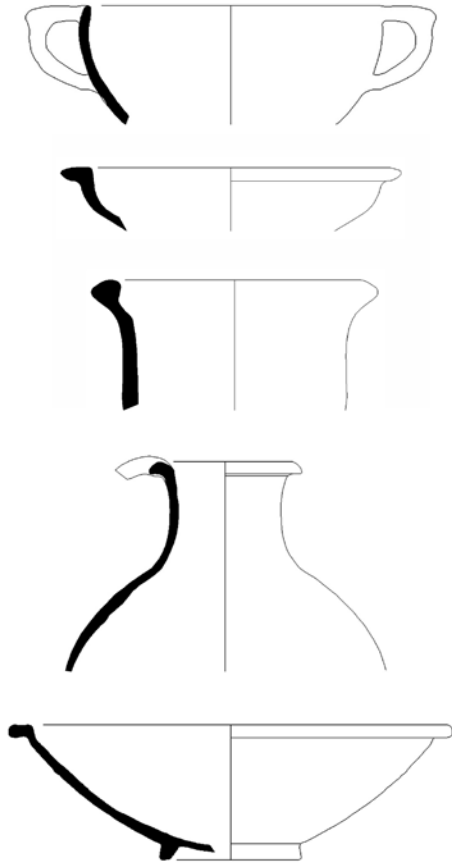

Fig. 5

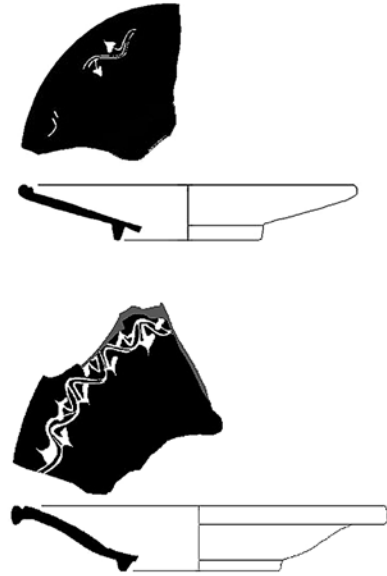

Fig. 7

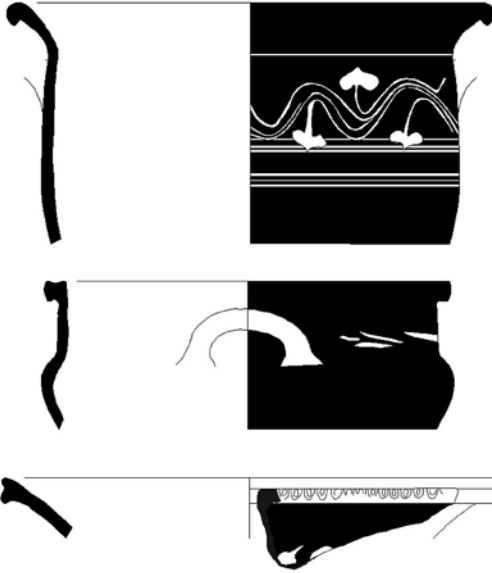

Fig. 8

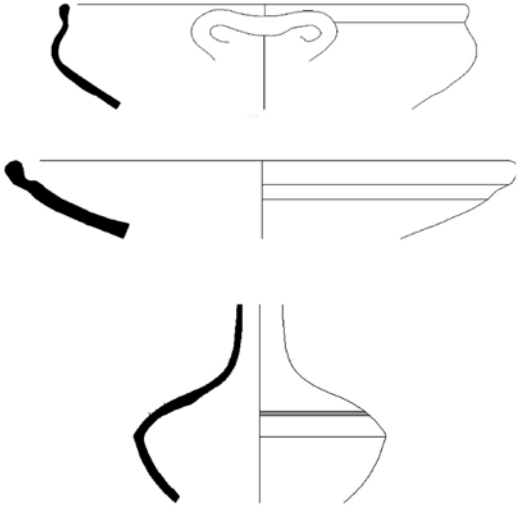
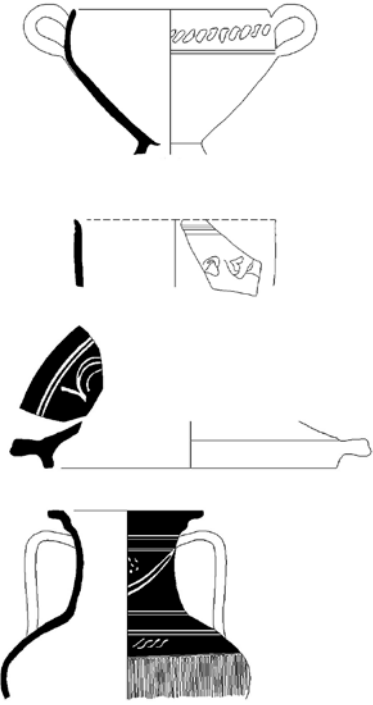

Fig. 10

Fig. 9